

Wpisuje zdający przed rozpoczęciem pracy

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

PESEL ZDAJĄCEGO

Miejsce na nalepkę
z kodem szkoły

PRÓBNY EGZAMIN MATURALNY Z WIEDZY O SPOŁECZEŃSTWIE

Arkusz 2

Czas pracy 150 minut

Instrukcja dla zdającego

Proszę sprawdzić, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 20 stron. Ewentualny brak należy zgłosić przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.

Proszę uważnie czytać wszystkie polecenia.

Arkusz zawiera dwie części. Część pierwsza wymaga analizy materiałów źródłowych, a część druga napisania wypracowania na jeden z podanych tematów.

Odpowiedzi trzeba zapisać czytelnie w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu.

Proszę pisać długopisem (piórem) w kolorze niebieskim lub czarnym; nie pisać ołówkiem.

Nie wolno używać korektora.

Błędne zapisy trzeba wyraźnie przekreślić.

Obok każdego zdania podana jest maksymalna liczba punktów, którą można uzyskać za jego poprawne rozwiązanie.

Życzymy powodzenia!

Wpisuje egzaminator / nauczyciel sprawdzający pracę

zadania	26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.	33.	34.	SUMA
maksymalna liczba punktów	5	4	4	4	2	1	4	2	34	60
uzyskana liczba punktów										

Zadanie 26. (5 pkt)

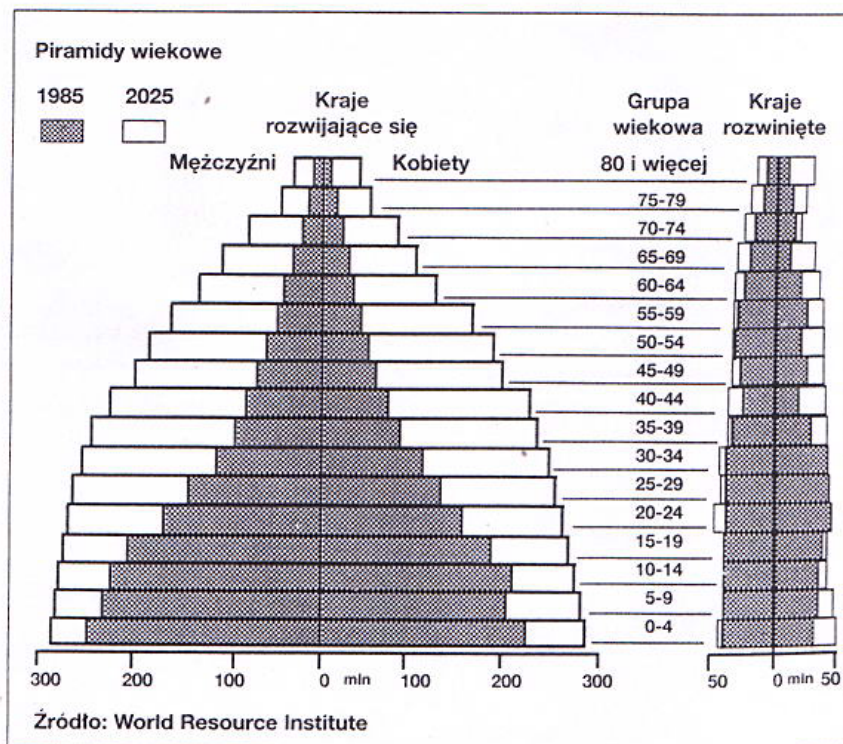
Zapoznaj się ze źródłami A i B oraz wykonaj polecenia.

Źródło A Rozwój ludności świata w czasach nowożytnych.

Kontynenty	Ludność świata w czasach nowożytnych (mln osób)									
	[1] r.	1000 r.	1500 r.	1750 r.	1900 r.	1950 r.	1970 r.	1980 r.	1990 r.	2000 r.
Azja	205	185	295	520	920	1355	2091	2579	3138	3642
Europa (+ dawny ZSRR)	40	45	80	165	430	572	702	749	772	826
Afryka	35	40	55	90	145	217	354	470	633	814
Ameryka Północna i Łacińska	16	32	42	20	160	380	509	612	719	822
Australia i Oceania	1	1	1	2	6	13	19	23	26	30
Świat ogółem	297	303	473	797	1661	2537	3675	4433	5288	6134

Źródło: *Ziemia. Liczby, fakty, ilustracje*. Wydawnictwo Kurpisz, Poznań 2001, s.406.

Źródło B Piramidy wiekowe

Źródło: „Polityka” nr 19 z 10.05.2003r., s. 75.

Na podstawie źródła A i wiedzy pozaźródłowej:

- a) Wyjaśnij, dlaczego zmieniła się populacja Europy w ciągu ostatniego stulecia. Wykorzystaj dwa argumenty.

.....

.....

.....

.....

b) Wyjaśnij, dlaczego zmieniła się populacja w Ameryce Łacińskiej w ciągu ostatniego stulecia. Wykorzystaj dwa argumenty.

.....

.....

.....

c) Napisz, o ile zmienił się udział Europy w całkowitej populacji świata w ostatnim stuleciu. Wynik podaj w procentach.

.....

.....

d) Przedstaw zmiany w rozkładzie zaludnienia między Starym (Europa, Azja, Afryka) a Nowym Światem (Ameryka Północna, Ameryka Południowa, Australia i Oceania). Uwzględnij w odpowiedzi rok 1500, 1900 i 2000.

.....

.....

.....

.....

.....

Na podstawie źródła B i wiedzy pozaźródłowej:

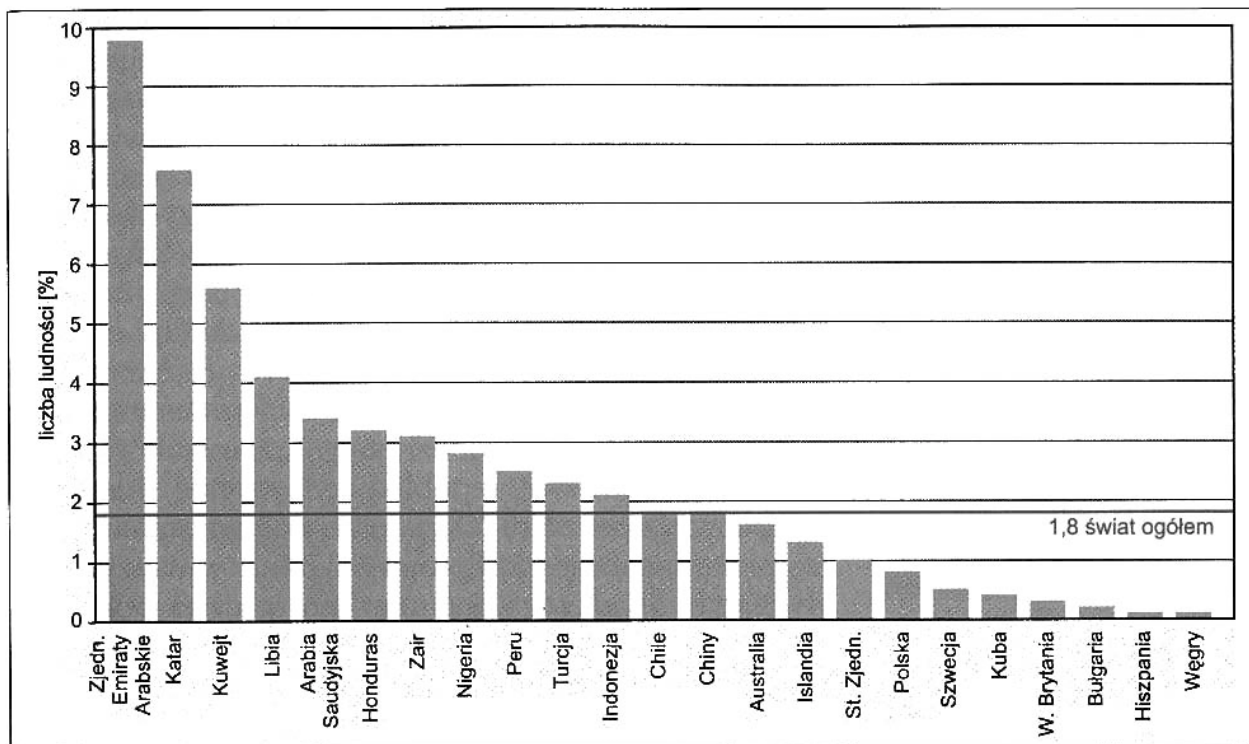
e) Nazwij problem przedstawiony graficznie w tym źródle i wymień 3 przyczyny tego zjawiska. Odpowiedzi zapisz w tabeli.

Problem:		
Przyczyny	1.	
	2.	
	3.	

Zadanie 27. (4 pkt)

Na podstawie źródła C wykonaj polecenia.

Źródło C Średni roczny wzrost liczby ludności wybranych krajów w latach 1969-1995.

Ryc. M. Śniedziewska

Źródło: Ziemia. Liczby, fakty, ilustracje. Wydawnictwo Kurpisz, Poznań 2001, s.409.

- a) Wymień nazwy wszystkich krajów arabskich i wyjaśnij sens sformułowania: „arabska bomba demograficzna”.

.....

.....

.....

.....

- b) Wykorzystując wiedzę pozaźródłową, podaj pięć przyczyn zjawiska „arabskiej bomby demograficznej”.

1)
2)
3)
4)
5)

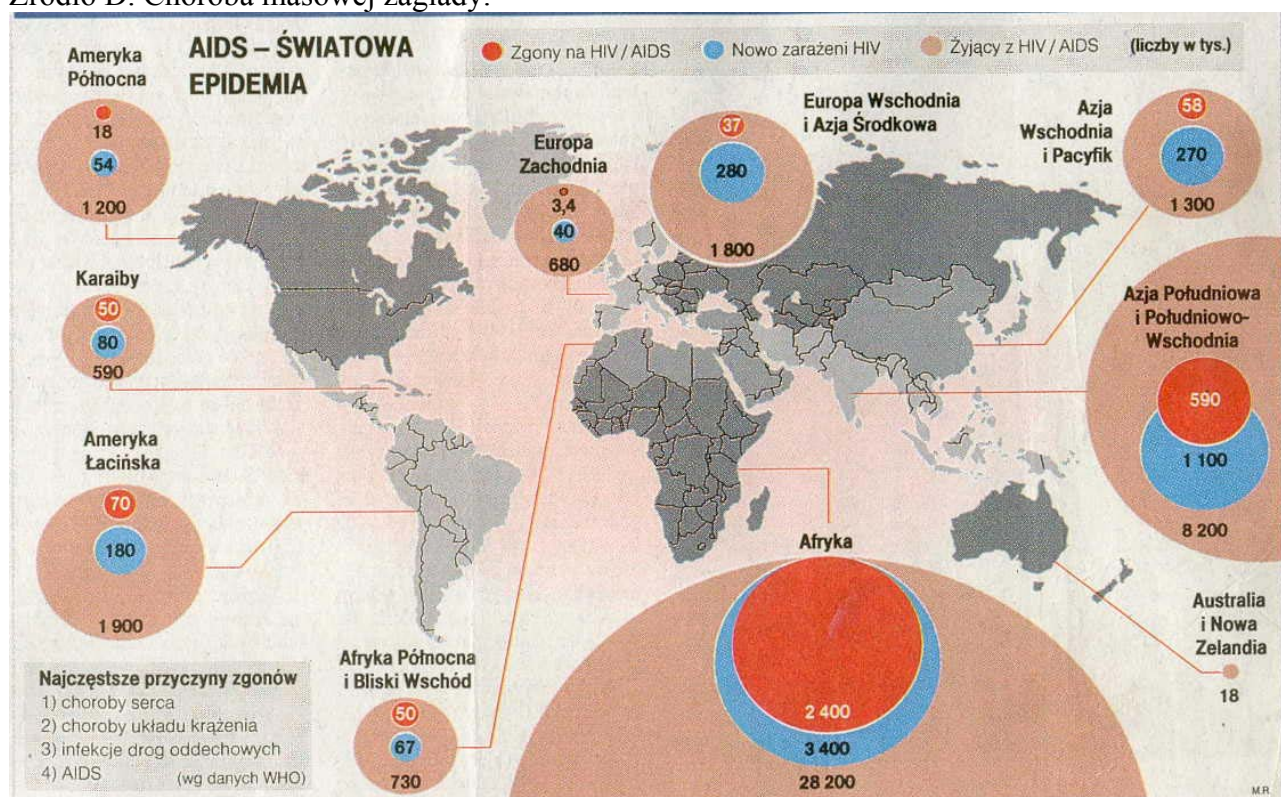
- c) Wykorzystując dane ze źródła C i wiedzę pozaźródłową, przedstaw przyczyny i konsekwencje społeczne wzrostu liczby ludności w Europie. Uwzględnij po trzy różne przyczyny i skutki.

Przyczyny	Skutki
1.	1.
2.	2.
3.	3.

Zadanie 28. (4 pkt)

Zapoznaj się ze źródłem D i na tej podstawie wykonaj podane niżej polecenia.

Źródło D. Choroba masowej zagłady.

Źródło: „Rzeczpospolita” nr 277 z 28.11.2004 r.

- a) Uzasadnij, że „AIDS jest chorobą masowej zagłady.” Wykorzystaj dwa argumenty.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

b) Wpisz do tabeli dane z dwóch wybranych obszarów: Europy Zachodniej i Afryki. Na tej podstawie wyciągnij dwa wnioski, wraz z uzasadnieniami, dotyczące zestawienia tych par danych: 1) zgony i nowo zarażeni HIV; 2) zgony i żyjący z HIV.

Obszar	Nowo zarażeni HIV	Zgony z powodu AIDS	Żyjący z HIV
Europa Zachodnia			
Afryka			

Wniosek 1)

Uzasadnienie:

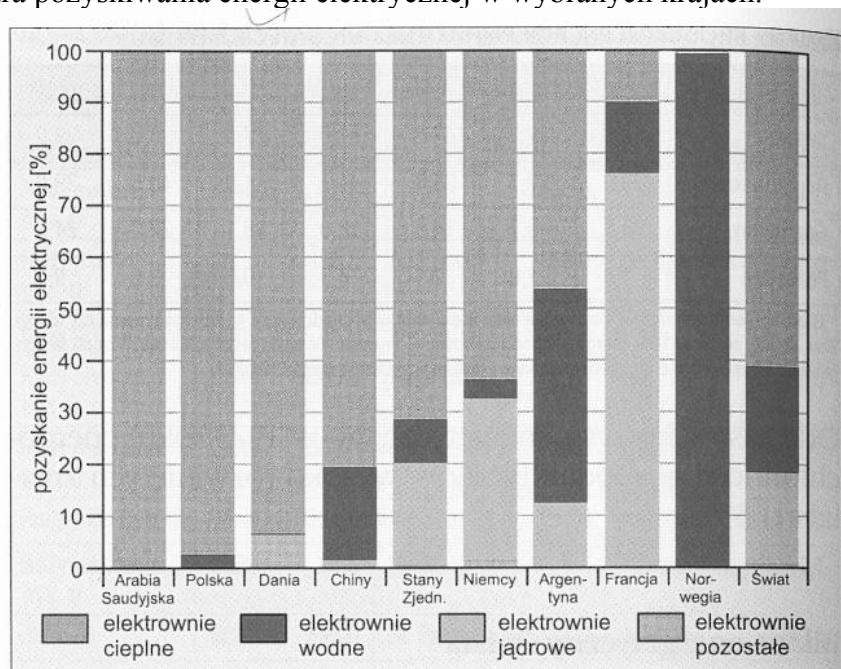
Wniosek 2)

Uzasadnienie:

Zadanie 29. (4 pkt)

Zapoznaj się ze źródłami E i F oraz wykonaj polecenia.

Źródło E Struktura pozyskiwania energii elektrycznej w wybranych krajach.

Źródło: Ziemia. Liczby, fakty, ilustracje, Wydawnictwo Kurpisz, Poznań 2001, s. 54.

Źródło: Andrzej Mleczko: *Z deszczu pod rynną*, Warszawa 1992, s.71.

Na podstawie źródła E:

- a) Wypisz po jednej nazwie państwa, w którym dominującym źródłem pozyskiwania energii elektrycznej są odpowiednio elektrownie: jądrowa, ciepła, wodna oraz określ w przybliżeniu procentowy stopień pozyskiwania energii z tych źródeł.

Elektrownia jądrowa ..... - .....

Elektrownia ciepła ..... - .....

Elektrownia wodna ..... - .....

- b) Wykorzystując wiedzę pozazródłową, napisz po dwie przykładowe korzyści i zagrożenia każdego z podanych źródeł energii.

	Energetyka ciepła	Energetyka wodna	Energetyka jądrowa
Zagrożenia			
Korzyści			

- c) Na podstawie źródła F wyjaśnij, na czym polega podobieństwo pomiędzy interpretacją rzeczywistości na rysunku Andrzeja Mleczki a rozwojem energetyki jądrowej.

.....

.....

.....

Zadanie 30. (2 pkt)

Na podstawie źródła G i wiedzy pozaźródłowej wykonaj podane niżej polecenia.

Źródło G

„(...) Truizmem jest stwierdzenie, że konflikty etniczne są jednym z największych wyzwań dla bezpieczeństwa międzynarodowego. (...) Granice polityczne, zarówno w Europie Środkowo-Wschodniej, jak i w większości części Europy Zachodniej, nie pokrywają się z etnicznymi. Podobnie cały region Europy nie jest odporny na wpływ różnego rodzaju radykalizmów i ruchów o zabarwieniu populistycznym czy też nacjonalistycznym. Etnizacja polityki stała się faktem, odczuwalnym nie tylko na Bałkanach i podziały w Europie rosną, co jest, być może paradoksalnie związane z procesami modernizacji, integracji oraz globalizacji. Bo „im bardziej warunki cywilizacyjne się do siebie upodabniają, tym bardziej ludzie zabiegają o indywidualizującą ich tożsamość, zwracają się ku swym tradycjom – etnicznym, językowym czy religijnym.”

Źródło: Unia Polska z 27.11.2000 r., s.14

a) Udowodnij, podając 2 przykłady problemów lub wydarzeń w Europie, że teza wypowiedziana przez Ursula Altermatta (zdanie podkreślone w źródle umieszczonym powyżej) jest aktualna również dzisiaj.

Problemy lub wydarzenia w Europie
1)
2)

b) Wymień trzy różnorodne źródła konfliktów etnicznych (narodowościowych) w Europie.

Źródła konfliktów etnicznych w Europie
1)
2)
3)

Zadanie 31. (1 pkt)

Na podstawie źródła H i wiedzy pozaźródłowej odpowiedz na pytanie, czy współcześnie państwom europejskim zagraża utrata tożsamości narodowej. Swoją odpowiedź uzasadnij.

Źródło H

„(...) W społeczeństwach wielonarodowych, takich jakie były w ZSRR i dawnej Jugosławii, wytwarzanie się nowej tożsamości narodowej czy ponadnarodowej było zjawiskiem dość rzadkim i zdaje się, w znacznym stopniu sztucznym. Podobnie mało zaawansowane są procesy tworzenia się tożsamości ponadnarodowej w integrującej się ekonomicznie, politycznie, a przecież i kulturowo UE. A więc utrata tożsamości narodowej w ponadnarodowych strukturach politycznych nie jest zależna od stopnia dobrowolności uczestnictwa czy atrakcyjności tych struktur. Wydaje się, że tożsamość narodowa jest w bardzo niewielkim stopniu zagrożona przez tworzenie się społeczeństw pluralistycznych. (...)

Tożsamość może być zagrożona wtedy, gdy rozpadają się trwałe, historyczne więzi na poziomie lokalnym. Nie wydaje się do utrzymania teza, że powstawanie ojczyzn ideologicznych czyni ojczyzny prywatne czymś niepotrzebnym czy mało istotnym.

Ojczyzny prywatne mogą tracić relatywnie swą rolę w pewnych okresach historycznych, ale trwają i są ważne. Właśnie rozpad (szeroko rozumiany) ojczyzn prywatnych może stanowić zagrożenie także dla niektórych składników i podstaw tożsamości narodów.”

Źródło: *Materiały edukacyjne CODN.*

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 32. (4 pkt)

a) Na podstawie wspomnień uchodźców zawartych w Źródle I i wiedzy pozaźródłowej przedstaw cztery argumenty za i cztery przeciw, które mógłbyś wykorzystać w dyskusji na temat: „Pomagać uchodźcom w Polsce czy nie?”

Źródło I

1. **Mehmet:** „Mieszkałem we wschodniej Turcji, którą zamieszkują Kurdowie. Mniejszość kurdyjska pozbawiona jest możliwości publicznego używania swojego języka i dostępu do kultury. Nie ma żadnej autonomii politycznej. Cała moja rodzina zaangażowana była w politykę. Mój brat należy do antytureckiej Robotniczej Partii Kurdystanu. W tej chwili przebywa w więzieniu i boję się, że zostanie zabity przez żołnierzy. Ojciec spędził w więzieniu 15 miesięcy. Był właścicielem sklepu, ale zmuszono go do zamknięcia twierdząc, że pomaga partyzantom. Nie da się tam żyć. Obawiałem się, że w końcu zostanę uwięziony. Wtedy postanowiłem wyjechać. (...) Kiedy wyjeżdżałem z Turcji funkcjonariusze służb bezpieczeństwa powiedzieli mi na lotnisku: *Wróćisz tutaj i wypijesz z nami herbatę.* Ten rodzaj żartów oznacza, że wrócę i pójdę do więzienia. Mam nadzieję, że uda mi się sprowadzić rodzinę i że nie zostanę deportowany.”

2. **Maria:** „Jestem niezamężną muzułmanką. Przez wiele lat byłam nauczycielką w irańskiej szkole. Gdy do władzy doszli fundamentaliści zaczęły się moje kłopoty. Nie kryłam się ze swoimi poglądami i wbrew nakazom nie prowadziłam w szkole propagandy fundamentalistycznej. Kierownik szkoły ostrzegł mnie, że w przypadku dalszej krytyki grozi mi postępowanie dyscyplinarne, łącznie ze zwolnieniem z pracy. Zostałam dwukrotnie zatrzymana na ulicy przez strażników rewolucji i upominana za to, że nie noszę zasłony na twarzy. Za trzecim razem zostałam złapana za to, że używam szminki do ust, zostałam zabrana na policję, potem skazano mnie na karę chłosty. Bałam się wrócić do pracy i wyjechałam z kraju.”

3. **Ivo:** „Moja rodzina pochodzi z wioski w okolicach Foczy w środkowej Bośni. Mój dziadek chodził do meczetu. Po szkole wyjeżdżałem do Sarajewa i tam poznałem moją żonę. Byłem kelnerem w jednym z najlepszych hoteli w Sarajewie, żona pracowała jako sekretarka. Gdy wybuchła wojna w Chorwacji, nikt nie wierzył, że może ona nas w jakikolwiek sposób dotyczyć. W referendum wielu moich znajomych głosowało za niepodległością.

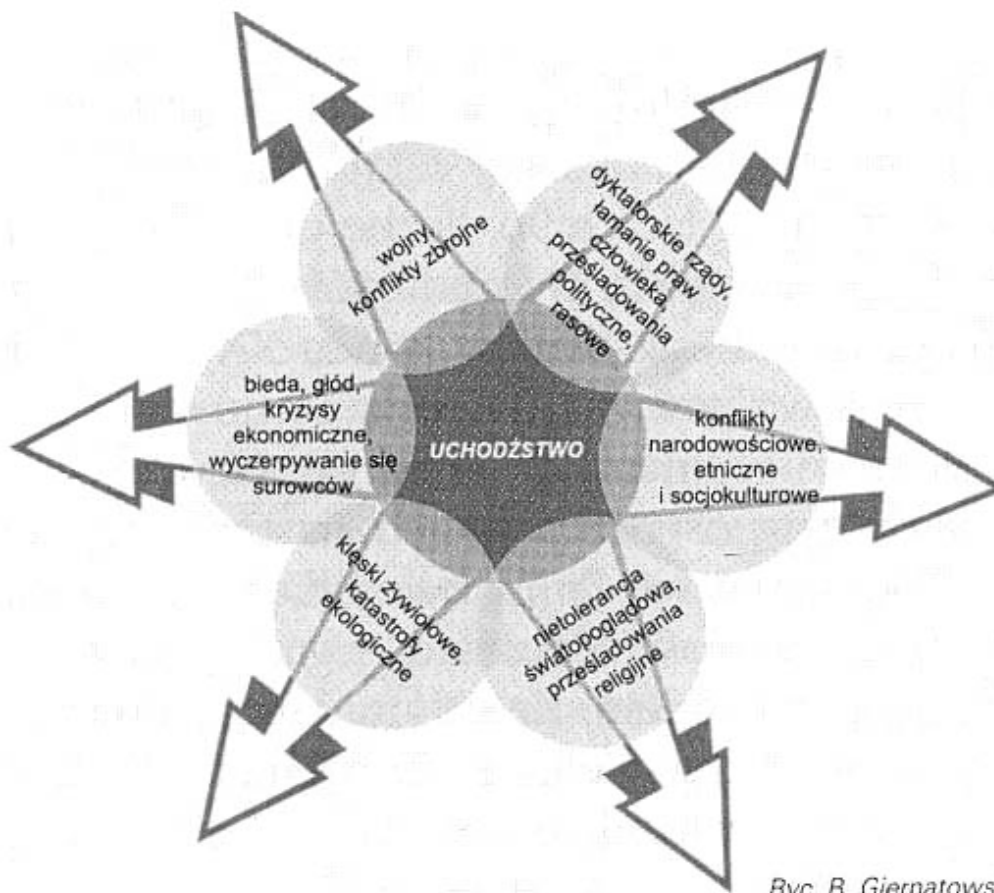
Gdy wybuchły w Bośni pierwsze walki i rozpoczął się ostrzał Sarajewa, postanowiłem zabrać rodzinę do matki na wieś. Uznałem, że tam będziemy bezpieczni. Wkrótce serbscy sąsiedzi zaczęli nas nachodzić i mówić, żebyśmy się wynosili. Zaczęliśmy się ukrywać w pobliżu domu w lesie. Do mojej matki, która została w domu pewnego dnia przyszli żołnierze i zaczęli wrzeszczeć na nią oraz grozić śmiercią, jeśli nie odnajdzie się syn. Słyszając to nie wytrzymałem i wyszedłem do nich. Powalili mnie i skopali. Potem zostałem zabrany do obozu, w którym było wielu takich jak ja. Codziennie pracowaliśmy w kopalni. Byliśmy głodni. Najgorsza była niepewność. Nie wiedziałem, co dzieje się z moją rodziną ani co ze mną zamierzają zrobić strażnicy. Korzystając z mglistego deszczowego wieczoru oraz dobrej znajomości okolicy udało mi się uciec. (...) Znalazłem krewnych, którzy powiedzieli mi, że Serbowie wsadzili moją rodzinę wraz z innymi w autobus, który wysadził ich na granicy chorwackiej. Tam mieszkają w obozie dla uchodźców. Następne pół roku zajęło mi przedzieranie się przez linię kolejnych frontów, aby dotrzeć do rodziny.”

Źródło: Historie uchodźców w materiałach UNHCR

Argumenty „za”	Argumenty „przeciw”

b) Wykorzystując zamieszczone w źródle J informacje dotyczące przesłanek migracji przymusowych (uchodźstwa), wykonaj polecenia.

Źródło J. Przyczyny i rodzaje uchodźstwa.

Ryc. B. Giernatowska

Źródło: Ziemia. Liczby, fakty, ilustracje, Wydawnictwo Kurpisz, Poznań 2001, s. 54

a) Wymień sześć rodzajów (typów) uchodźstwa we współczesnym świecie.

A.	B.	C.	D.	E.	F.

b) Podaj dwie wspólne cechy, łączące wszystkie typy uchodźstwa.

1)
2)

Zadanie 33. (2 pkt)

Przeanalizuj źródła K i L i wykonaj podane niżej polecenia.

Źródło K Europa po zamachu w Madrycie VIVA LA MUERTE!

„(...) Berlina i Paryża nie dotyczy to wcale w mniejszym stopniu niż Rzymu, Londynu czy Warszawy. Francja zasługuje zresztą na osobny wyrok, bo odważa się stanowić prawo zakazujące noszenia muzułmańskich chust w szkołach publicznych. Szalony Europejczyku! Nie czuj się nietykalny tylko dlatego, że przeciwstawiłeś się obaleniu reżimu Saddama Husajna! Jakakolwiek ugoda nigdy nie jest warta tyle, ile ubezpieczenie od wszelkiego ryzyka. Uwagi rzeźników-islamistów nie ujdzie żaden gmach publiczny, żaden dworcowy peron, ani jedna ulica pełna przechodniów. Ponad granicami płyną żalobne metafory: „pociąg śmierci”, „czarny dym śmierci”, „wiatr śmierci”. To odpowiedzi na zbrodnie, jakich dopuściliście się w świecie: (...) w Iraku i w Afganistanie.”

Źródło: „Rzeczpospolita”, nr 12 z 20-21 marca 2004 r., s. A5

a) Napisz nazwy wymienionych w tekście państw oraz wymień najważniejsze przyczyny zagrożenia każdego z nich ze strony islamskich terrorystów.

.....

.....

.....

.....

.....

Źródło L

Źródło: „Rzeczpospolita”, nr 12 z 20-21 marca 2004 r., s. A5

Blank sheet of lined paper with horizontal dashed lines for writing.

Blank page with horizontal dotted lines for writing.

Lined writing area consisting of multiple horizontal dotted lines for text entry.